

Avropa Şurası Sazişinin seriya nömrəsi: 201

Uşaqların
Cinsi İstismar və Seksual Xarakterli
Hərəkətlərdən
Müdafiəsinə dair
Avropa Şurası Konvensiyası

Lanzarote, 25.X.2007

Preambula

Avropa Şurasının üzv Dövlətləri və hazırkı Konvensiyanı imzalayandığar tərəflər;

Avropa Şurasının məqsədinin üzvləri arasında daha böyük birliyə nail olmaq olduğunu nəzərə alaraq;

Hər bir uşağın yetkinlik yaşına çatmaması baxımından statusunun tələb etdiyi kimi ailəsi, cəmiyyət və Dövlət tərəfindən bu cür müdafiə tədbirlərindən yararlanmaq hüququna malik olduğunu nəzərə alaraq

uşaqların cinsi istismarının, xüsusilə də uşaq fahişəliyinin və seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarının, habelə xaricdə törədilən hərəkətlərin uşaqların sağlamlığına və psixi-sosial inkişafına məhvedici təsir göstərdiyini müşahidə edərək;

uşaqlara qarşı cinsi istismarın və seksual xarakterli hərəkətlərin həm milli, həm də beynəlxalq səviyyədə narahatlıq yaradan miqyasa çatdığını və, xüsusilə də həm uşaqların, həm də qanun pozucularının məlumat və kommunikasiya texnologiyalarından (İKT-lər) istifadə imkanlarının genişlənməsi və uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və onlarla mübarizənin beynəlxalq əməkdaşlıq tələb etdiyini qeyd edərək;

uşaqların rifahının və maraqlarının bütün üzv Dövlətlərin qəbul etdikləri fundamental dəyərlər olduğunu və bu dəyərlərin heç bir ayrı-seçkiliyə yol vermədən qorunmalı olmasını nəzərə alaraq;

Avropa Şurasının Dövlət və Hökumət Rəhbərlərinin 3-cü Sammitində (Varşava, 16-17 may 2005-ci il) qəbul edilmiş və uşaqların cinsi istismarının qarşısının alınmasına çağıran Fəaliyyət Planına istinad edərək;

Xüsusilə də, uşaqların və gənclərin cinsi istismarına, onların iştirakı ilə pornoqrafiyaya, onların fahişəliyə cəlb edilməsinə və alverinə dair Nazirlər Komitəsinin R (91) 11 sayılı Təvsiyəsinə, uşaqların cinsi istismardan müdafiəsinə dair Rec (2001) 16 sayılı Təvsiyəyə, və Kibernetik cinayətə dair Konvensiyaya (ETS # 185), xüsusilə də onun 9-cu maddəsinə, eləcə də Avropa Şurasının İnsan Alverinə qarşı Mübarizəyə dair Konvensiyaya (CETS # 197) istinad edərək;

İnsan Hüquqları və Fundamental Azadlıqların Müdafiəsinə dair Konvensiyayı (1950, ETS #5), yenidən nəzərdən keçirilmiş Avropanın Sosial Xartiyasını (1996, ETS # 163) və Avropanın Uşaqların Hüquqlarının Yerinə yetirilməsinə dair Konvensiyasını (1996, ETS # 160) nəzərə alaraq;

Eləcə də, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları haqqında Konvensiyasını, xüsusilə də onun 34-cü maddəsinə, uşaq alverinə, uşaq fahişəliyinə və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolu, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Konvensiyasına əlavə olaraq İnsan, xüsusilə də Qadın və Uşaq Alverinin Qarşısının alınması ilə bağlı millətlərarası mütəşəkkil cinayətlərin qarşısının alınmasına dair Protokolu, eləcə də Uşaq Əməyinin Ən Pis Formalarının Qadağan edilməsi və Onların Aradan qaldırılması ilə bağlı Beynəlxalq Əmək Təşkilatı Konvensiyasını nəzərə alaraq;

Avropa Birliyi Şurasının uşaqların cinsi istismarına və uzaq pornoqrafiyasına qarşı Mübarizəyə dair Çərçivə Qərarını (2004/68/JHA), Avropa Birliyi Şurasının cinayət prosesində qurbanların statusuna dair Çərçivə Qərarını (2001/220/JHA) və Avropa Birliyi Şurasının insan alverinə qarşı mübarizəyə dair Çərçivə Qərarını (2002/629/JHA) nəzərə alaraq;

Bu sahə üzrə digər müvafiq beynəlxalq sənəd və proqramları, xüsusilə də Uşaqların Kommersiya məqsədilə Cinsi İstismarına qarşı 1-ci Ümumdünya Konqresində (27-31 avqust 1996-cı il) qəbul edilmiş Stokholm bəyannaməsini və Fəaliyyət Planını, Uşaqların Kommersiya məqsədilə Cinsi İstismarına qarşı 2-ci Ümumdünya Konqresində (17-20 dekabr 2001-ci il) qəbul edilmiş Yokohama Qlobal Öhdəliyini, Uşaqların Kommersiya məqsədilə Cinsi İstismarına qarşı 2-ci Ümumdünya Konqresinə hazırlıq Konfransında (20-21 noyabr 2011-ci il) qəbul edilmiş Budapeşt Öhdəliyi və Fəaliyyət Planını, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyasının "Uşaqlar üçün yararlı dünya" adlı S-27/2 sayılı qərarını və 3-cü Sammitdən sonra qəbul edilmiş və Mərakeş Konfransında (4-5 aprel 2006-cı il) işə başlamış "Avropanı uşaqlar üçün və uşaqlarla qurmaq" adlı üç-illik proqramını lazımi qaydada nəzərə alaraq;

Cinayətkarların kimliyindən asılı olmayaraq uşaqları cinsi istismardan və seksual xarakterli hərəkətlərdən müdafiəsi və qurbanlara yardım etmək kimi ümumi məqsədə səmərəli şəkildə töhfə verilməsinə qərarlı olaraq;

uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarına qarşı mübarizənin qabaqlayıcı, müdafiəedicici və cinayət-hüquqi aspektlərinə yönələn hərtərəfli beynəlxalq sənədin hazırlanmasına və xüsusi monitorinq mexanizmlərinin yaradılmasına olan ehtiyacı nəzərə alaraq

Aşağıdakılar üzrə razılığa gəlmişlər:

Fəsil I – Məqsədlər, ayırı-seçkiliyə yol verməmək prinsipi və təriflər

Maddə 1 – Məqsədlər

- 1 Hazırkı Konvensiyanın məqsədi bunlardır:
  - a uşaqların cinsi istismarının və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və buna qarşı mübarizə aparılması;
  - b cinsi istismarın və seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanı olan uşağın hüquqlarının müdafiə edilməsi;
  - c uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərə qarşı milli və beynəlxalq əməkdaşlığın dəstəklənməsi;
- 2 Tərəflərin Konvensiyanın müddəalarını səmərəli surətdə həyata keçirmələri məqsədilə, hazırkı Konvensiya xüsusi monitorinq mexanizmi yaradır.

Maddə 2 – Ayrı-seçkiliyə yol verilməməsi prinsipi

Tərəflərin hazırkı Konvensiyanın müddəalarını yerinə yetirmələri, xüsusilə də qurbanların hüquqlarının müdafiə edilməsi üzrə tədbirlərin qəbul edilməsi, cins, irq, rəng, dil, din, siyasi və ya digər baxışlar, milli və sosial mənsubiyyət, hər hansı milli azlıqlara aidolma, əmlak, doğum, seksual oriyentasiya, sağlamlıq durumu, əlillik və ya digər vəziyyətlər kimi əlamətlərə görə ayrı-seçkilik olmadan təmin edilir.

Maddə 3 – Anlayışlar

Hazırkı Konvensiyanın məqsədləri üçün:

- a “uşaq” 18 yaşından aşağı istənilən şəxsi bildirir;
- b “uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlər” hazırkı Konvensiyanın 18 – 23-cü maddələrində izah edilən davranışı bildirir;
- c “qurban” cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərə məruz qalmış uşağı bildirir.

Fəsil II – Qabaqlayıcı tədbirlər**Maddə 4 – Prinsiplər**

Uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin bütün formalarının qarşısını almaq və uşaqları qorumaq üçün hər bir Tərəf lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 5 – Uşaqlarla çalışan şəxslərin işə götürülməsi, təlimi və məlumatlılıq səviyyəsinin artırılması

- 1 Hər bir Tərəf təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə, məhkəmə və hüquq-mühafizə sektorlarında və idman, mədəniyyət və istirahət fəaliyyətləri sahələrində uşaqlarla müntəzəm təmasda olan şəxslər arasında uşaqların müdafiəsi və onların hüquqları haqda məlumatlılığın artırılması üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
- 2 Hər bir Tərəf 1-ci bənddə istinad edilən şəxslərin uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərə məruz qalması, və 12-ci maddənin 1-ci bəndində göstərilən bu cür qanun pozuntularının aşkar edilməsi vasitələri haqda adekvat biliyə malik olmalarını təmin etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
- 3 Hər bir Tərəf öz daxili hüququna uyğun olaraq, uşaqlarla müntəzəm təmasda olmağı nəzərdə tutan peşələr üçün nəzərdə tutulan şərtlərin bu peşə sahiblərinin uşaqların cinsi istismarı və ya seksual xarakterli hərəkətlərə görə mühakimə edilməyən şəxslər olmasını təmin etmələri üçün bütün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 6 – Uşaqların təhsili

Hər bir Tərəf uşaqların ibtidai və orta təhsil aldıkları dövrdə cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlər, eləcə də onların yaşına uyğun özlərini müdafiə etmək vasitələri barədə məlumat almalarını təmin etmək üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür. Valideynləri ilə birgə təqdim edilən bu məlumat vəziyyətdən asılı olaraq, cinsi tərbiyə haqda informasiyanın daha ümumi konteksti daxilində verilir və riskli vəziyyətlərə, xüsusilə də yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadəni əhatə edən vəziyyətlərə xüsusi diqqət yetirilir.

Maddə 7 - Qabaqlayıcı müdaxilə proqramları və ya tədbirləri

Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş hər hansı əməli törədə biləcəklərindən ehtiyatlanan şəxslərin, vəziyyətdən asılı olaraq, əməlin törədilmə riskinin qiymətləndirilməsi və ya qarşısının alınması üçün nəzərdə tutulmuş səmərəli müdaxilə proqramları və ya tədbirlərindən istifadə edə bilmələrini təmin edir.

Maddə 8 – Geniş ictimaiyyət üçün nəzərdə tutulmuş tədbirlər

- 1 Hər bir Tərəf geniş ictimaiyyətə ünvanlanan və uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlər ı halları ilə və ya görülə biləcək qabaqlayıcı tədbirlərlə bağlı məlumatları təqdim edən məlumatlılığın artırılması kampaniyalarına dəstək olur və ya keçirir.
- 2 Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun müəyyən edilmiş cinayət əməllərini təbliğ edən materialların yayılmasının qarşısını almaq və ya qadağan etmək üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 9 – Uşaqların, özəl sektorun, media və vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı

- 1 Hər bir Tərəf uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərə qarşı mübarizə ilə bağlı dövlət siyasətləri, proqramları və ya digər təşəbbüslərin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsində inkişaf səviyyələrinə uyğun olaraq uşaqların iştirakını dəstəkləyir.
- 2 Hər bir Tərəf özəl sektoru, xüsusilə də informasiya və kommunikasiya texnologiyası sektorunu, turizm və səyahət sənayesini və bank və maliyyə sektorlarını , eləcə də vətəndaş cəmiyyətini uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və özünütənzimləmə və ya birgə tənzimləmə əsasında daxili normaların həyata keçirilməsi məqsədilə siyasətlərin qiymətləndirilməsi və həyata keçirilməsi prosesində iştirak etməyə sövqləndirir.
- 3 Hər bir Tərəf kütləvi informasiya vasitələrini KİV müstəqilliyinə və mətbuat azadlığına lazımi hörmət etməklə uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərin bütün aspektləri ilə bağlı müvafiq məlumatları yaymağa sövq edir.
- 4 Hər bir Tərəf uşaqların cinsi istismar və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və uşaqların müdafiəsi məqsədi güdən vətəndaş cəmiyyəti tərəfindən həyata keçirilən layihə və proqramları maliyyələşdirməyə, habelə vəziyyətdən asılı olaraq, fondlar yaratmağa sövq edir.

Fəsil III – İxtisaslaşmış və əlaqələndirici orqanlar

Maddə 10 – Əlaqələndirmə və qarşılıqlı fəaliyyət üzrə milli tədbirlər

- 1 Hər bir Tərəf uşaqların cinsi istismar və seksual xarakterli hərəkətlərdən dan müdafiəsi, bu cür halların qarşısının alınması və onlara qarşı mübarizə sahəsində, xüsusilə də təhsil, səhiyyə, social xidmət, hüquq-mühafizə və məhkəmə orqanlarında çalışan müxtəlif şəxslər arasında milli və ya yerli səviyyədə əlaqələndirməni təmin etmək üçün lazımı tədbirlər görür.
- 2 Hər bir Tərəf aşağıdakıların yaradılması və ya təyin edilməsinə yönəldilən lazımı qanunvericilik və digər tədbirləri görür:
  - a uşağın hüquqlarının dəstəklənməsi və qorunması, ona konkret ehtiyatların ayrılması və onun üzərinə konkret öhdəliklərin qoyulmasını təmin etmək üçün müstəqil və nüfuzlu milli və ya yerli təsisatlar;
  - b şəxsi məlumatların qorunması tələblərinə lazımı qaydada əməl etməklə, uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkət hallarının müşahidə edilməsi və qiymətləndirilməsi məqsədilə milli və ya yerli səviyyələrdə və vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlıq etməklə məlumatların toplanması mexanizmləri və ya koordinasiya mərkəzləri.
- 3 Hər bir Tərəf uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının daha yaxşı alınması və bu cür hallara qarşı mübarizə aparılması üçün nüfuzlu dövlət orqanları, vətəndaş cəmiyyəti və özəl sektor arasında əməkdaşlığa dəstək olur.

Fəsil IV – Qabaqlayıcı tədbirlər və qurbanlara yardım

Maddə 11 – Prinsiplər

- 1 Hər bir Tərəf qurbanlara, onların yaxınlarına və onların qayğısına qalmağa məsuliyyət daşıyan istənilən şəxsə lazımı yardım göstərilməsi üçün səmərəli sosial proqramlar yaradır və çoxşaxəli strukturlar qurur.
- 2 Hər bir Tərəf qurbanın yaşı müəyyən olunmayanda və qurbanın uşaq olduğuna inanmaq üçün səbəblər mövcud olduqda, uşaqlar üçün müdafiə və yardım tədbirlərinin onların yaşı müəyyən olunandan əvvəl göstərilməsi üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 12 – Cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlərlə bağlı şübhəli hallar haqda məlumat verilməsi

- 1 Hər bir Tərəf uşaqlarla təmasda olmaları lazım gələn müəyyən peşəkarlarla bağlı daxili qanunun tətbiq etdiyi məxfi qaydaların həmin peşəkarlarda uşağın cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlər qurbanı olması əminliyi yarandığı hallarda uşağın müdafiə edilməsinə məsul xidmətlərə məlumat vermək imkanlarına maneə yaratmamalarını təmin etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

- 2 Hər bir Tərəf uşaqların cinsi istismarı və ya seksual xarakterli hərəkətlər halı haqda məlumatı olan və ya bu barədə xoşməramlı şübhəsi olan istənilən şəxsi bu faktlar barədə müvafiq xidmətlərə məlumat verməyə həvəsləndirmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 13 – Yardım almaq üçün məlumat xidməti

Hər bir Tərəf zəng edən şəxslərin məxfiliyini, yaxud anonimliyini tam şəkildə təmin etməklə telefon, yaxud İnternet xidmətləri kimi məlumat xidmətlərini yaratmaq və onlara yardım etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 14 – Qurbanlara yardım

- 1 Hər bir Tərəf qısa və ya uzun müddətə psixi və psixi-sosial durumlarının bərpası ilə bağlı qurbanlara yardım etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür. Hazırkı bəndə uyğun olaraq görülən tədbirlər zamanı uşağın fikri, tələbatı və problemləri nəzərə alınır.
- 2 Hər bir Tərəf, daxili qanununun təmin etdiyi şərtlər daxilində qurbanlara yardım sahəsində çalışan qeyri-hökumət təşkilatları, digər müvafiq təşkilatlar və ya qurumlarla əməkdaşlıq etmək üçün tədbirlər görür.
- 3 Valideynlər və ya uşağın qayğısına qalan şəxslər onun cinsi istismarı və ya ona qarşı seksual xarakterli hərəkətlərdə iştirak edərlərsə, onda 11-ci maddənin 1-ci bəndində göstərilən müdaxilə tədbirlərinə aşağıdakılar daxil edilir:
  - güman edilən cinayətkarın təcrid edilməsi ehtimalı ;
  - qurbanın ailəsindən təcrid edilməsi ehtimalı . Bu cür təcridedilmənin şərtləri və müddəti uşağın maraqları nəzərə alınaraq müəyyən edilir.
- 4 Hər bir Tərəf qurbana yaxın olan şəxslərin lazım gəldikdə terapevtik yardım, xüsusilə də psixoloji yardım almalarını təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

Fəsil V – Müdaxilə proqramları və ya tədbirləri

Maddə 15 – Ümumi prinsiplər

- 1 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, uşaqlara qarşı seksual xarakterli təkrar cinayətlərin baş verməsinin qarşısını almaq və ya azaltmaq məqsədilə 16-cı maddənin 1 və 2-ci bəndlərində istinad edilən şəxslər üçün səmərəli müdaxilə proqramları və ya tədbirlərini təmin edir və ya dəstəkləyir. Bu cür proqramlar və ya tədbirlərdən istifadə məhkəmə araşdırılması getdiyi müddət ərzində daxili qanunun müəyyən etdiyi şərtlərə uyğun olaraq, həbsxanalarda və ya onlardan kənar hər zaman mümkün olmalıdır.
- 2 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq müvafiq orqanlar, xüsusilə də səhiyyə və sosial xidmət orqanları, eləcə də məhkəmə və 16-cı maddənin 1 və 2-ci bəndlərində istinad edilən

şəxslərlə aparılan işə məsuliyyət daşıyan digər orqanlar arasında tərəfdaşlığın və ya əməkdaşlığın digər formalarının inkişafını təmin edir və dəstəkləyir.

- 3 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən cinayət əməllərinin təhlükəliyini və 16-cı maddənin 1 və 2-ci bəndlərində istinad edilən şəxslər tərəfindən təkrar törədilmə riskinin başvermə mümkünliyünün müvafiq proqram və ya tədbirlərin müəyyən edilməsi məqsədilə qiymətləndirilməsini təmin edir.
- 4 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, həyata keçirilən proqram və tədbirlərin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsini təmin edir.

Maddə 16 –Müdaxilə proqramları və tədbirlərindən yararlanan şəxslər

- 1 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş istənilən qanun pozuntusuna görə cinayət qaydasında təqib edilən şəxslərin 15-ci maddənin 1-ci bəndində göstərilən proqram və ya tədbirlərdən yararlanma bilmələrini təmin edir, bu şərtlə ki, onlar müdafiənin hüquqlarına xələl gətirməmiş və ya bu hüquqlara zidd olmamış olsun və xüsusilə də, günahsızlıq prezumpsiyası prinsiplərinə aid normalar lazımı qaydada nəzərə alınmalıdır.
- 2 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş istənilən qanun pozuntusuna görə ittiham edilən şəxslərin 15-ci maddənin 1-ci bəndində göstərilən proqram və ya tədbirlərdən yararlanmalarını təmin edir.
- 3 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, müdaxilə proqramları və ya tədbirlərinin cinayət məsuliyyəti yarandığı yaşdan aşağı olan şəxslər daxil olmaqla seksual xarakterli cinayət əməli törətmiş uşaqların inkişaf tələbatlarına uyğun işlənilmə bilmələrini və ya qəbul edilmələrini təmin edir, bunun da məqsədi onların seksual davranış problemlərinin həll edilməsi ilə bağlıdır.

Maddə 17 – Məlumat və razılıq

- 1 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, 16-cı maddədə istinad edilən və müdaxilə proqramları və ya tədbirlərinin şamil edildiyi şəxslərin bu təklifin səbəbləri haqda məlumatlı olmalarını və faktları tam bilərək proqram və ya tədbirə razılıq vermələrini təmin edir.
- 2 Hər bir Tərəf daxili hüququna uyğun olaraq, müdaxilə proqramı və ya tədbirlərinin təklif edildiyi şəxslərin onlardan imtina edə bilmələrini və mühakimə olunmuş şəxslərin imtinadan yaranacaq mümkün nəticələr haqda məlumatlı olmalarını təmin edir.

Fəsil VI – Maddi cinayət hüququ

Maddə 18 – Seksual xarakterli hərəkətlər

- 1 Hər bir Tərəf aşağıda göstərilən qəsdən törədilmiş cinayətə görə cinayət məsuliyyətini təmin etmək üçün bütün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
  - a milli qanunun müvafiq müddəalarına uyğun olaraq seksual xarakterli fəaliyyət üçün qanunla müəyyən edilmiş yaşa çatmamış uşağa qarşı seksual xarakterli hərəkətlər etmək ;

- b uşaqla aşağıdakı hallarda seksual xarakterli hərəkətlər etmək :
- güc və ya hədənin tətbiq edilməsi; yaxud
  - uşağın etibarından, onun üzərində səlahiyyətdən və ya təsirdən sui-istifadə edilməsi, habelə ailə daxilində; yaxud
  - xüsusilə də, uşağın köməksizliyindən sui-istifadə edilməsi, eləcə də uşaq əqli və ya fiziki cəhətdən zəif olduqda, yaxud da asılı vəziyyətdə olduqda.
- 2 Yuxarıdakı 1-ci bəndin məqsədinə gəldikdə, hər bir Tərəf uşağın seksual xarakterli hərəkət etməsinin edildiyi yaş həddini müəyyən edir.
- 3 1.a bəndinin müddəaları həddi-buluğa çatmamış uşaqların rızılığa əsaslanan seksual xarakterli əlaqəyə şamil edilmir.

Maddə 19 –Uşaq fahişəliyi ilə bağlı cinayət əməlləri

- 1 Hər bir Tərəf aşağıda göstərilən qəsdən törədilmiş cinayət əməlinə görə cinayət məsuliyyətini təmin etmək üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
- a uşağın fahişəliyə cəlb edilməsi və ya uşağın fahişəliyə sövq edilməsi;
  - b uşağın fahişəliklə məşğul olmağa və ya bundan mənfəət əldə etməyə məcbur edilməsi və ya bu cür məqsədlər üçün onun başqa cür istismar edilməsi;
  - c uşaq fahişəliyi xidmətlərindən istifadə edilməsi.
- 2 Hazırkı maddənin məqsədləri üçün “uşaq fahişəliyi” termini pul və ya istənilən növ mükafatın və ya ödənişin edildiyi, yaxud vəd verildiyi, və bu cür mükafatın, vədin və ya ödənişin uşağa, yaxud üçüncü şəxsə edilməsi, yaxud edilməməsindən asılı olmayaraq seksual xarakterli fəaliyyətlər üçün uşaqdan istifadə edilməsi faktını bildirir.

Maddə 20 –Uşaq pornoqrafiyası ilə bağlı cinayət əməlləri

- 1 Hər bir Tərəf aşağıda göstərilən qəsdən törədilmiş cinayət əməlinə görə cinayət məsuliyyətini təmin etmək üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
- a uşaq pornoqrafiyasının istehsalı;
  - b uşaq pornoqrafiyasının təklif edilməsi və ya təqdim edilməsi;
  - c uşaq pornoqrafiyasının yayılması və ya ötürülməsi;
  - d uşaq pornoqrafiyasının şəxsi istifadə və ya başqa şəxs üçün alınması;
  - e uşaq pornoqrafiyasına malik olma;
  - f qəsdən informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə uşaq pornoqrafiyasının əldə edilməsi.

- 2 Hazırkı maddənin məqsədləri üçün , “uşaq pornoqrafiyası” termini real və ya qeyri-real açıq-aydın seksual hərəkətlər edən uşağı göstərən, yaxud başlıca olaraq seksual məqsədlər üçün uşağın cinsiyyət orqanlarını nümayiş etdirən istənilən materialı bildirir.
- 3 Hər bir Tərəf pornoqrafik materialın istehsalı və saxlanması ilə bağlı 1.a və e. bəndlərini tam və ya qismən aşağıdakı hallarda tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlaya bilər :
  - müstəsna olaraq mövcud olmayan uşağın qeyri-real və realistik təsvirlərindən ibarət materiallar halında;
  - 18-ci maddənin 2-ci bəndində müəyyən edilən yaşa çatmış uşaqların iştirakı və təsvirlərin uşaqların razılığı ilə onların özləri tərəfindən və yalnız öz şəxsi istifadələri üçün hazırlanması və sahib olunması halında.
- 4 Hər bir Tərəf 1.f bəndini tam və ya qismən tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlaya bilər.

Maddə 21 – Uşağın pornoqrafik hərəkətlərdə iştirakı ilə bağlı cinayət əməlləri

- 1 Hər bir Tərəf aşağıda göstərilən qəsdən törədilmiş cinayət əməlin görə cinayət məsuliyyətini təmin etmək üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
  - a uşağın pornoqrafik hərəkətlərdə iştiraka cəlb edilməsi və ya uşağın bu cür hərəkətlərə sövq edilməsi;
  - b uşağın pornoqrafik hərəkətlərdə iştiraka məcbur edilməsi və ya uşağın bu məqsədlə başqa cür istismar edilməsi;
  - c uşağın iştirak etdiyi pornoqrafik hərəkətlərdə qəsdən iştirak etmək.
- 2 Hər bir Tərəf 1.c bəndini uşaqların cəlb edilməsi və ya məcbur edilməsini əhatə edən 1.a və ya b. bəndlərinə məhdudlaşdırma bilər.

Maddə 22 – Uşaqlara qarşı əxlaqsız hərəkətlər

Hər bir Tərəf 18-ci maddənin 2-ci bəndində müəyyən edilən yaş həddinə çatmamış uşağa qarşı seksual xarakterli məqsədlər üçün qəsdən seksual xarakterli əxlaqsız hərəkətlər edilməsi, yəni hətta uşaq bu hərəkətlərdə iştirak etməsə belə, seksual xarakterli səhnələri müşahidə etməyə məcbur edilməsinə görə cinayət məsuliyyəti tətbiq edilməsi ilə bağlı lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 23 – Seksual xarakterli məqsədlər üçün uşaqların təqib edilməsi

Hər bir Tərəf yetkin şəxsin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə qəsdən 18-ci maddənin 2-ci bəndində müəyyən edilən yaş həddinə çatmamış uşağı ələ keçirmək niyyətində olan, yaxud uşağa qarşı 18-ci maddənin 1.a bəndində, yaxud 20-ci maddənin 1-ci bəndində müəyyən edilən cinayət əməllərinin istənilən birini törətmək məqsədi güdən şəxslərə qarşı və bu cür təkliflər praktik olaraq bu cür görüşün baş tutmasına yönəltdiyi hallara qarşı cinayət məsuliyyəti tətbiq edilməsi ilə bağlı lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.

Maddə 24 – Əlbirlik, yaxud təhrikətmə və cəhd

- 1 Hər bir Tərəf cinayət əməlinin qəsdən, əlbir şəkildə, Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin istənilən birinə təhrikətmə \ və ya ona cəhd olduğunu müəyyən etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.
- 2 Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən cinayət əməllərinin qəsdən törədildiyini və ya törədilməsinə cəhd göstərildiyini müəyyən etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.
- 3 Hər bir Tərəf 20-ci maddənin 1.b, d. e. və f. bəndlərinə, 21-ci maddənin 1.c bəndinə, 22-ci və 22-ci maddələrə uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin tam və ya qismən 2-ci bəndə tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlayır.

Maddə 25 – Yurisdiksiya

- 1 Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş istənilən cinayət əməli ilə əlaqədar yurisdiksiyanı müəyyən etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür, əgər bu cür cinayət əməlləri:
  - a onun ərazisində baş veribsə; yaxud
  - b həmin Tərəfin bayrağı altında uçan təyyarənin göyertəsində baş veribsə; yaxud
  - c həmin Tərəfin qanunları üzrə qeydiyyatda alınmış hava gəmisinin göyertəsində baş veribsə; yaxud
  - d öz vətəndaşlarının biri tərəfindən törədilibsə; yaxud
  - e onun ərazisində daimi yaşayış yeri olan şəxs tərəfindən törədilibsə.
- 2 Hər bir Tərəf istənilən hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş və onun vətəndaşlarından biri tərəfindən törədilmiş, yaxud onun ərazisində daimi yaşayış yeri olan şəxs tərəfindən törədilmiş cinayət əməli ilə bağlı yurisdiksiyaya malik olmaq məqsədilə lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.
- 3 Hər bir Tərəf imzalama və ya ratifikasiya, qəbuletmə, təsdiq və ya daxilolma sənədini təhvil verən zaman Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanlanan bəyannamə ilə bəyan edə bilər ki, hazırkı maddənin 1.e bəndində müəyyən edilən yurisdiksiya qaydalarını tətbiq etməmək və ya konkret hallarda və ya şəraitlərdə tətbiq etmək hüququnu özündə saxlayır.

- 4 Hazırkı Konvensiyanın 18, 19-cu maddələrinə və, 20-ci maddənin 1.a bəndinə və 21-ci maddənin 1.a və b. bəndlərində nəzərdə tutulan cinayət əməllərinin təqibi məqsədilə hər bir Tərəf 1.d bəndi ilə bağlı yurisdiksiyasını əməllərə törədildikləri yerdə cinayət məsuliyyəti tətbiq edilməli olub-olmamasının asılı olmadan tətbiq edilməsi üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
- 5 Hər bir Tərəf imzalama və ya ratifikasiya, qəbul etmə, təsdiq və ya daxilolma sənədini təhvil verən zaman Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanlanan bəyannamə ilə bəyan edə bilər ki, vətəndaşı adətən onun ərazisində yaşadığı hallarda hazırkı maddənin 4-cü bəndini 18-ci maddənin 1.b. bəndinin ikinci və üçüncü abzaslarına uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinə tətbiq etməmək hüququnu özündə saxlayır.
- 5 Hazırkı Konvensiyanın 18, 19-cu maddələrinə, 20-ci maddəsinin 1.a bəndinə və 21-ci maddəsinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin təqibinə gəldikdə, hər bir Tərəf yurisdiksiyasının 1.d və e. bəndləri ilə bağlı cinayət təqibinin yalnız qurbanın müvafiq ərizə təqdim etməsi və ya ərazisində cinayət əməlinin törədildiyi dövlətdən bildiriş daxil olması şərtinə bağlı olmaması üçün bütün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
- 7 Hər bir Tərəf, güman edilən cinayətəkar onun ərazisində olarsa və onu yalnız vətəndaşlıq məsələsi ilə bağlı digər Tərəfə ekstradisiya etmirsə, hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən cinayət əməlləri ilə bağlı yurisdiksiyanı müəyyən etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.
- 8 Birdən artıq Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən cinayət əməli ilə bağlı yurisdiksiya iddiası irəli sürərsə, aidiyyəti Tərəflər vəziyyətdən asılı olaraq cinayət təqibini həyata keçirmək üçün ən müvafiq yurisdiksiyanı müəyyən etmək üçün məsləhətləşmə aparırlar.
- 9 Beynəlxalq qanunun ümumi qaydalarına xələl gətirmədən, hazırkı Konvensiya Tərəfinin daxili hüququna uyğun olaraq həyata keçirdiyi hər hansı cinayət yurisdiksiyasını istisna etmir.

Maddə 26 – Hüquqi şəxslərin məsuliyyəti

- 1 Hər bir Tərəf hüquqi şəxsin hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən və onun xeyrinə müstəqil və ya bu hüquqi şəxsin hər hansı orqanı tərkibində fəaliyyət göstərən istənilən fiziki şəxs tərəfindən, və bu fiziki şəxs həmin hüquqi şəxs daxilində aşağıdakı səlahiyyətlərlə aparıcı mövqə tutarsa, törədilən cinayət əməllərinə görə hüquqi şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür:
  - a hüquqi şəxsi təmsil etmək səlahiyyəti;
  - b hüquqi şəxs adından qərar qəbul etmək səlahiyyəti;
  - c hüquqi şəxs daxilində nəzarəti həyata keçirmək səlahiyyəti.
- 2 1-ci bənddə artıq nəzərdə tutulan hallardan başqa, hər bir Tərəf hüquqi şəxsin birinci bənddə göstərilən fiziki şəxs tərəfindən nəzarət olmaması səbəbindən həmin hüquqi şəxsin mənafeyinə onun göstərişi ilə istənilən fiziki şəxsin hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayəti törətməsinə imkan yarandığı halda cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi imkanını təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

- 3 Tərəfin hüquqi prinsiplərə əməl etməsi şərtilə, hüquqi şəxsin məsuliyyəti cinayət, mülki və ya inzibati məsuliyyət ola bilər.
- 4 Bu cür məsuliyyətin tətbiqi cinayət əməlini törətmiş fiziki şəxslərin cinayət məsuliyyətlərinə xələl gətirmir.

Maddə 27 – Sanksiya və tədbirlər

- 1 Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin onların ağırlığı nəzərə alınmaqla səmərəli, uyğun və kəsərli şəkildə cəzalandırılmasını təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür. Bu sanksiyalar ekstradisiyaya əsas verən azadlıqdan məhrumetmənin daxil olduğu cəzaları ehtiva edir.
- 2 Hər bir Tərəf 26-cı maddəyə uyğun olaraq məsuliyyətə cəlb edilmiş hüquqi şəxslərin cinayət və ya qeyri-cinayət qaydasında tətbiq edilən pul cərimələrinin və ya digər tədbirlər də daxil olmaqla səmərəli, uyğun və kəsərli sanksiyaların tətbiq edilməsi üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür:
  - a dövlət imtiyazlarından və ya yardımından məhrumetmə;
  - b kommersiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququndan müvəqqəti və ya daimi məhrumetmə;
  - c məhkəmə nəzarətinin tətbiq edilməsi;
  - d ləğvetməyə dair məhkəmə qərarı.
- 3 Hər bir Tərəf aşağıdakılar üzrə lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür:
  - a aşağıdakıların tutulma və müsadirəsinin təmin edilməsi:
    - hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin törədilməsi üçün istifadə edilən mallar, sənədlər və digər vasitələr;
    - bu cür cinayət əməllərinin törədilməsi nəticəsində əldə edilən gəlirlər, yaxud dəyəri bu cür gəlirlər uyğun gələn əmlak;
  - b hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş istənilən cinayət əməlinin törədilməsi zamanı istifadə edilən müəssisənin, xoş məramlı üçüncü tərəflərin hüquqlarına xələl gətirmədən müvəqqəti və ya birdəfəlik bağlanması, yaxud uşaqlarla təmasda olmaqla bağlı peşəkar və ya könüllü fəaliyyət göstərən və bu zaman cinayət əməlinə yol vermiş cinayətkarın müvəqqəti və ya birdəfəlik işdən kənarlaşdırılmasının təmin edilməsi;
- 4 Hər bir Tərəf cinayətkarlarla bağlı digər tədbirlər qəbul edə bilər, məsələn valideyn hüququndan məhrumetmə, yaxud mühakimə olunan şəxslər üzərində nəzarətin təmin edilməsi.
- 5 Hər bir Tərəf cinayət yolu ilə əldə edilmiş gəlirlərin və ya hazırkı maddəyə uyğun olaraq müsadirə edilmiş əmlakın hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən istənilən

cinayət əməlinin qurbanları üçün preventiv və yardım proqramlarının maliyyələşdirilməsi üçün xüsusi fonda ayrılmasını təmin edə bilər.

Maddə 28 – Ağırlaşdırıcı hallar

Hər bir Tərəf cinayət əməllərinin tərkib hissəsi kimi müəyyən edilmədikləri təqdirdə aşağıdakı halların, daxili qanunvericiliyin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq hazırkı Konvensiyaya müvafiq müəyyən edilmiş qanun pozuntuları ilə bağlı sanksiyalar müəyyən edilən zaman ağırlaşdırıcı hallar kimi baxılmalarını təmin etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:

- a qurbana ciddi fiziki və ya əqli ziyan vurmuş cinayət əməli;
- b işgəncə və ya ciddi zorakılıq əməlləri ilə müşayiət olunan cinayət əməlləri;
- c cinayət əməli xüsusilə köməksiz qurbana qarşı törədildə;
- d cinayət əməli ailə üzvü, uşaqla yaşayan şəxs və ya səlahiyyətindən sui-istifadə edən şəxs tərəfindən törədildikdə;
- e cinayət əməli birlikdə hərəkət edən bir neçə şəxs tərəfindən törədildikdə;
- f cinayət əməli mütəşəkkil cinayət qrupu tərəfindən törədildikdə;
- g cinayətkar əvvəllər eyni xarakterli cinayət əməlinə görə mühakimə olunubsa.

Maddə 29 – Əvvəlki cinayət əməlləri

Hər bir Tərəf cəzanı müəyyən edən zaman digər Tərəfin hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməlləri ilə bağlı verdiyi son hökmləri nəzərə almaq imkanını təmin edən lazımı qanunvericilik və digər tədbirləri görür.

Fəsil VII – İstintaq, məhkəmə təqibi və prosesual hüquq

Maddə 30 – Prinsiplər

- 1 Hər bir tərəf istintaq və cinayət araşdırmalarının uşağın maraqlarının nəzərə alınması və onun hüquqlarının qorunması baxımından aparılmasını təmin etmək məqsədilə lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
- 2 Hər bir Tərəf istintaq və cinayət araşdırmalarının uşağın üzləşdiyi sarsıntıını dərinləşməsinə yol verməməsi yərək və lazım gəldikdə yardım göstərilməklə cinayət prosesinin ədalətlinə təminatını təmin etməklə qurbanları müdafiə edir.
- 3 Hər bir Tərəf istintaq və cinayət araşdırmalarının prioritet məsələ hesab edilməsini və heç bir əsassız ləngimə olmadan aparılmasını təmin edir. Hər bir Tərəf hazırkı fəsil üzrə tətbiq edilən tədbirlərin İnsan Hüquqları və Fundamental Azadlıqlar haqqında Konvensiyanın 6-cı maddəsinə uyğun olaraq müdafiə hüquqlarına və ədalətli və qərəzsiz məhkəmə tələblərinə xələl gətirməmələrini təmin edir.

- 5 Hər bir Tərəf öz daxili qanununun fundamental prinsiplərinə uyğun olaraq lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
  - hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayətlərin səmərəli istintaqının və cinayət araşdırmasının təmin edilməsi, müvafiq olduğu yerdə, gizli əməliyyat-istintaq üsullarından istifadə edilməsinə icazə verilməsi;
  - xüsusilə də, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları vasitəsilə ötürülən, yaxud təqdim edilən fotolar və ya audiovizual çəkilişlər kimi uşaq pornoqrafiyası materialını təhlil etməklə 20-ci maddəyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət qurbanlarının şəxsiyyətini müəyyən etmək məqsədilə bölmələrə və istintaq xidmətlərinə imkan yaratmaq.

Maddə 31 – Ümumi müdafiə tədbirləri

- 1 Hər bir Tərəf xüsusilə də aşağıdakılar vasitəsilə istintaq və cinayət araşdırmalarının bütün mərhələlərində qurbanların şahid kimi xüsusi ehtiyacları daxil olmaqla onların hüquq və maraqlarının müdafiəsi üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür:
  - a onların sərəncamında olan hüquq və xidmətlər barədə onlara məlumat verilməsi, və əgər onlar bu cür məlumat almaqdan imtina etməzlərsə, etdikləri şikayət müqabilində görülən tədbirlər, ittihamlar, istintaq və araşdırmaların gedişatı və onların bu məsələdə rolu, eləcə də onların işləri üzrə gəlinən nəticə haqda məlumat vermək;
  - b ən azı qurbanların və onların ailələrinin təhlükəyə məruz qala biləcəkləri hallarda onlara, lazım gəldikdə, cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş şəxsin və ya məhkumun müvəqqəti və ya həmişəlik azadlığa buraxılması haqda məlumat verilməsi;
  - c onların daxili qanunun prosesual normalarına uyğun qaydada birbaşa və ya vasitəçinin köməkliyi ilə ifadə vermək, sübutları təqdim etmək və öz fikirlərini, ehtiyaclarını və narahatlıqlarını bildirmək vasitələri ilə təmin edilməsi;
  - d onların hüquq və maraqlarının lazımi qaydada təqdim edilməsi və nəzərə alınması üçün onlara müvafiq yardım xidmətlərinin göstərilməsi;
  - e onların şəxsi həyatlarının qorunması, adlarının və xarici görünüşlərinin məxfi saxlanması, və daxili qanuna uyğun olaraq tədbirlər görməklə onların şəxsiyyətinin müəyyən edilməsinə yönələn istənilən informasiyanın açıqlanmasının qarşısının alınması;
  - f onların, eləcə də ailələrinin və onların tərəfindən çıxış edən şahidlərin hədələmə, qisas alma və təkrarən qurbana çevrilmə kimi təhlükələrdən qorunması;

- g səlahiyyətli orqanların uşağın marağı baxımından başqa hal cür müəyyən etdiyi hallar , yaxud da istintaq və ya məhkəmə araşdırması bu cür təması tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, məhkəmədə və hüquq-mühafizə orqanlarında qurbanlar və cinayətkar arasında təmasın qarşısının alınması, .
- 2 Hər bir Tərəf, qurbanların səlahiyyətli orqanlarla ilk görüşündən sonra onların müvafiq məhkəmə və inzibati araşdırmalar haqda məlumatlı olmasını təmin edir.
  - 3 Hər bir Tərəf qurbanların icazə verilən zaman pulsuz hüquqi yardımdan istifadə etmələrini və mümkün olduqda isə cinayət prosesinin tərəfi statusuna malik olmalarını təmin edir.
  - 4 Hər bir Tərəf məhkəmə orqanlarına, daxili qanun üzrə, qurban cinayət prosesinin tərəfi statusuna malik olduqda, və valideyn məsuliyyəti daşıyan şəxslər, onlar və qurban arasında mövcud olan münaqişə səbəbindən uşağı bu cür məhkəmə araşdırmasına təqdim edə bilmədikdə, qurban üçün xüsusi nümayəndə təyin etmək imkanı yaradır.
  - 5 Hər bir Tərəf qanunvericilik və ya digər tədbirlər vasitəsilə ilə, daxili qanunun müəyyən etdiyi şərtlərə uyğun olaraq qruplara, fondlara, cəmiyyətlərə və ya hökumət və qeyri-hökumət təşkilatlarına hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən cinayət əməlləri ilə bağlı cinayət araşdırması zamanı qurbanlara onların icazəsi ilə yardım və / və ya köməklik etmək imkanı ilə təmin edir.
  - 6 Hər bir Tərəf hazırkı maddənin müddəalarına uyğun olaraq qurbanlara verilən məlumatların onların yaşına və kamillik dövrünə uyğun qaydada və onların başa düşdükləri dildə verilməsini təmin edir.

Maddə 32 – Məhkəmə prosesinin başlanması

Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilən cinayət əməllərinin araşdırılması və istintaqının qurban tərəfindən irəli sürülən ittiham və ya şikayətdən asılı olmamasını və məhkəmə araşdırmasının qurban həтта öz ərizəsini geri götürmüş olsa belə davam etdirilməsini təmin etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

Maddə 33 – İddia müddətinin keçməsi

Hər bir Tərəf 18, 19-cu maddələrin 1.a və b. bəndlərinə, və 21-ci maddənin 1.a bəndinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməlləri ilə bağlı məhkəmə prosesinə başlamaq üçün müddətin qurban həddi-buluğa çatanaqədər davam etməsini və onun törədilmiş cinayət əməlinin ağırlığına uyğun gəlməsini təmin etmək üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

Maddə 34 – İstintaq araşdırmaları

- 1 Hər bir Tərəf istintaq ilə məşğul olan şəxslərin, qurumların və ya xidmətlərin uşaqların cinsi istismarı və ya onlara qarşı seksual xarakterli hərəkətlərlə mübarizə sahəsində çalışmalarını və ya həmin şəxslərin müvafiq peşə hazırlığı keçmələrini təmin etmək üçün lazımı tədbirləri görür. Bu cür qurumlar və ya xidmətlər kifayət qədər maliyyə resursları ilə təmin edilirlər.
- 2 Hər bir Tərəf qurbanın yaşı ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin istintaq araşdırmasına başlamağa mane olmaması üçün lazımı qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür.

Maddə 35 – Uşağın dindirilməsi

- 1 Hər bir Tərəf aşağıdakıların təmin edilməsi üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirlər görür:
  - a uşağın dindirilməsi heç bir üzrlü ləngimə olmadan səlahiyyətli orqanlar tərəfindən baş verən hadisə barədə məlumat alındıqdan sonra başlayır.
  - b uşağın dindirilməsi, lazım gəldikdə bu məqsədlə layihələşdirilmiş və ya nəzərdə tutulmuş sahədə aparılır;
  - c uşağın dindirilməsi bu məqsəd üçün hazırlıq keçmiş peşəkarlar tərəfindən aparılır;
  - d mümkün olduqda və vəziyyətdən asılı olaraq uşağın bütün dindirilmələri eyni şəxs tərəfindən aparılır;
  - e dindirilmələrin sayı mümkün olduğu qədər az olmalı və yalnız istintaq araşdırması məqsədilə aparılmalıdır;
  - f uşağı qanuni nümayəndəsi və ya lazım gəldikdə, onun seçimi ilə yetkinlik yaşına çatmış şəxs müşayiət edə bilər, o vaxtadək ki, məhkəmə bu cür şəxs barəsində əsaslandırılmış qərar çıxarmamış olsun.
- 2 Hər bir Tərəf qurbanla aparılan bütün dindirmələrin və ya vəziyyətdən asılı olaraq uşaq – şahidlə aparılan bütün dindirmələrin videolentə yazılmasını və bu videolentə yazılmış dindirilmələrin daxili qanunun müəyyən etdiyi qaydalara uyğun olaraq məhkəmə araşdırması zamanı sübut kimi qəbul edilməsini təmin etmək üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
- 3 Qurbanın yaşı qeyri-müəyyən olarsa və qurbanın uşaq olduğuna inanmaq səbəbi mövcud olarsa, 1 və 2-ci bəndlərdə göstərilən tədbirlər onun yaşının təsdiq edilməsi ilə bağlı tətbiq edilir.

Maddə 36 – Məhkəmə prosesi

- 1 Hər bir Tərəf hüquq sahəsində çalışan insanların müstəqilliyini tənzimləyən normalara lazımi qaydada əməl etməklə, məhkəmə prosesinə cəlb edilən bütün şəxslərin, xüsusilə də hakimlərin, dövlət ittihamçılarının və vəkillərin uşaqların hüquqları və uşaqların cinsi istismarı və onlara qarşı seksual hərəkətlərlə əlaqədar təlimlər keçilməsinin təmin edilməsi üçün lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür.
- 2 Hər bir Tərəf öz daxili qanunu ilə müəyyən edilən qaydalara uyğun olaraq lazımi qanunvericilik və ya digər tədbirləri görür ki:
  - a hakim məhkəmə dinləməsinin qapalı iclasda keçirilməsi üçün sərəncam verə bilsin;
  - b qurban məhkəmədə iştirak etmədən, müvafiq rəhbər texnologiyalarından istifadə etməklə məhkəmə zalında çıxış edə bilsin.

Fəsil VIII – Məlumatların qeydə alınması və saxlanması**Maddə 37 – Seksual xarakterli cinayət əməlləri üzrə məlumatların qeydə alınması və saxlanması**

- 1 Hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinin qarşısının alınması və cinayət təqibi üçün hər bir Tərəf şəxsi məlumatların qorunmasına dair müvafiq müddəalara və yerli qanunun müəyyən etdiyi digər müvafiq qayda və zəmanətlərə uyğun olaraq, hazırkı Konvensiyaya əsasən müəyyən edilmiş cinayət əməli törətmiş şəxsin şəxsiyyətinə və genetik profilinə () aid məlumatları toplamaq və saxlamaq üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür.
- 2 Hər bir Tərəf imzalama və ya ratifikasiya, qəbuletmə, təsdiq və ya daxilolma sənədini təhvil verən zaman Avropa Şurasının Baş Katibinə 1-ci bəndin məqsədlərilə məsuliyyət daşıyan vahid milli orqanın adını və ünvanını təqdim edir.
- 3 Hər bir Tərəf 1-ci bənddə göstərilən məlumatın daxili qanunda və müvafiq beynəlxalq sənədlərdə müəyyən edilən şərtlərə uyğun olaraq digər Tərəfin səlahiyyətli orqanına ötürülmə bilməsi üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür.

Fəsil IX – Beynəlxalq əməkdaşlıq**Maddə 38 – Beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə ümumi prinsiplər və tədbirlər**

- 1 Tərəflər aşağıdakı məqsədlər üzrə hazırkı Konvensiyanın müddəalarına uyğun olaraq və vahid və ya ikitərəfli qaydada qanunvericilik və daxili qanunlar əsasında razılaşıdırılmış müvafiq beynəlxalq və regional sənədlər və razılaşmalar vasitəsilə bir-birləri ilə əməkdaşlıq edirlər:
  - a uşaqların cinsi istismarının və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və bu cür hallara qarşı mübarizə aparılması;
  - b qurbanların qorunması və onlara köməklik göstərilməsi;
  - c hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməlləri ilə bağlı istintaq və ya məhkəmə araşdırmaları.
- 2 Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş və qurbanların yaşadığı ərazidə deyil, digər Tərəfin ərazisində törədilmiş cinayət əməlinin qurbanlarının yaşadıkları Dövlətin səlahiyyətli orqanlarına şikayət edə bilmələri üçün lazımi qanunvericilik və digər tədbirləri görür.
- 3 Cinayət işləri və ya razılaşma mövcud olduğu zaman ekstradisiya ilə bağlı qarşılıqlı hüquqi yardım göstərən Tərəf bu cür razılaşmanın olmadığı Tərəfdən hüquqi yardım və ya ekstradisiya ilə bağlı sorğu alarsa, o hazırkı Konvensiyanı cinayət işləri, və ya hazırkı Konvensiyaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş cinayət əməllərinə görə ekstradisiya ilə bağlı qarşılıqlı hüquqi yardım üçün hüquqi əsas hesab edə bilər. Hər bir Tərəf məqsədəuyğun olduğu zaman uşaqların cinsi istismarı və seksual xarakterli hərəkətlərin qarşısının alınması və ona qarşı mübarizənin üçüncü dövlətlərin maraqları naminə həyata keçirilən yardım proqramlarına daxil edilməsinə səy göstərir.

Fəsil X – Monitoring mexanizmi**Maddə 39 – Tərəflərin Komitəsi**

- 1 Tərəflərin Komitəsi Konvensiya Tərəflərinin nümayəndələrindən ibarətdir.
- 2 Tərəflərin Komitəsi Avropa Şurasının Baş Katibi tərəfindən çağırılır. Onun birinci yığıncağı on imzalayan tərəfin ratifikasiya etdiyi hazırkı Konvensiya qüvvəyə mindiyi tarixdən bir il ərzində keçirilir. Sonrakı yığıncaqlar Tərəflərin ən azı üçdə biri və ya Baş Katib bunu tələb etdiyi zaman keçirilir.
- 3 Tərəflərin Komitəsi öz prosedur qaydalarını qəbul edir.

Maddə 40 – Digər nümayəndələr

- 1 Avropa Şurası Parlament Assambleyası, İnsan Hüquqları üzrə Komissar, Cinayət Problemləri üzrə Avropa Komitəsi (CDPC), eləcə də Avropa Şurasının digər müvafiq hökumətlərarası komitələrinin hər biri Tərəflərin Komitəsinə nümayəndə təyin edirlər.
- 2 Nazirlər Komitəsi Avropa Şurasının digər orqanlarını sonuncu ilə məsləhətləşmə apardıqdan sonra Tərəflərin Komitəsinə nümayəndə təyin etməyə dəvət edə bilər.
- 3 Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri, xüsusilə də qeyri-hökumət təşkilatları Avropa Şurasının müvafiq qaydaları ilə müəyyən edilmiş prosedura əməl etməklə Tərəflərin Komitəsinə müşahidəçilər qismində qəbul edilə bilərlər.
- 4 Yuxarıda göstərilən 1-ci – 3-cü bəndlərə uyğun olaraq təyin edilmiş nümayəndələr səsvermə hüququ olmadan Tərəflərin Komitəsinin yığıncaqlarında iştirak edirlər.

Maddə 41 – Tərəflərin Komitəsinin funksiyaları

- 1 Tərəflərin Komitəsi hazırkı Konvensiyanın yerinə yetirilməsinə nəzarət edir. Tərəflərin Komitəsinin prosedur qaydaları hazırkı Konvensiyanın yerinə yetirilməsinin qiymətləndirilməsi üçün proseduru müəyyən edir.
- 2 Tərəflərin Komitəsi Dövlətlər arasında onların uşaqların cinsi istismara və seksual xarakterli hərəkətlərə məruz qalmalarının qarşısını almaq potensialını gücləndirmək üçün məlumatların və yaxşı təcrübələrin toplanmasına, təhlilinə və mübadilə edilməsinə yardım göstərir.
- 3 Tərəflərin Komitəsi həmçinin məqsədəuyğun olduqda, aşağıdakıları həyata keçirir:
  - a istənilən problemin və hazırkı Konvensiya üzrə edilən istənilən bəyannamə və ya şərtləndirmənin təsirinin müəyyən edilməsi daxil olmaqla, hazırkı Konvensiyanın səmərəli şəkildə istifadəsinə və həyata keçirilməsinə yardım edilməsi;
  - b hazırkı Konvensiyanın tətbiqi ilə bağlı hər hansı məsələ ilə bağlı rəyin bildirilməsi və hüquq, siyasət və ya texnoloji təkmilləşdirmələr sahəsində əhəmiyyətli dəyişikliklərə dair məlumat mübadiləsinin aparılmasına yardım göstərilməsi;

- 4 Hazırkı maddəyə uyğun olaraq öz funksiyalarının yerinə yetirilməsində Tərəflərin Komitəsinə Avropa Şurasının Katibliyi yardım göstərir.
- 5 Cinayət Problemləri üzrə Avropa Komitəsi (CDPC) dövrü şəkildə hazırkı maddənin 1, 2 və 3-cü bəndində göstərilən fəaliyyətlərlə bağlı məlumatlandırılır.

Fəsil XI – Digər beynəlxalq sənədlərlə əlaqə

Maddə 42 – Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları Bəyannaməsi və onun uşaq alveri, uşaq fahişəliyi ə və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolu ilə əlaqə

Hazırkı Konvensiya Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları Bəyannaməsinin və onun uşaq alveri, uşaq fahişəliyi və uşaq pornoqrafiyasına dair Fakültativ Protokolunun müddəələrindən irəli gələn hüquq və öhdəliklərə təsir göstərmir və onların tətbiq etdikləri müdafiənin səmərəliliyini artırmaq və orada göstərilən standartları inkişaf etdirmək və təkmilləşdirmək məqsədi güdür.

Maddə 43 – Digər beynəlxalq sənədlərlə əlaqə

- 1 Hazırkı Konvensiya, Tərəflərin tərəfdaşlıq etdikləri və ya Tərəfdaşları olacaqları və hazırkı Konvensiyanın idarə etdiyi məsələlər üzrə müddəalardan ibarət olan və cinsi istismar və ya seksual xarakterli hərəkətlərin qurbanları olan uşaqlara daha yüksək səviyyədə müdafiə və yardımı təmin edən digər beynəlxalq sənədlərin müddəələrindən irəli gələn hüquq və öhdəliklərə təsir etmir.
- 2 Hazırkı Konvensiyanın Tərəfləri bir-birləri ilə hazırkı Konvensiyanın əhatə etdiyi məsələlər üzrə onun müddəalarına əlavə etmək və ya gücləndirmək məqsədilə, yaxud onda müəyyən edilən prinsiplərin tətbiqinə yardım etmək məqsədilə ikitərəfli və ya çoxtərəfli razılaşmalar bağlaya bilərlər.
- 3 Avropa İttifaqının üzvləri olan Tərəflər öz qarşılıqlı münasibətlərində hazırkı Konvensiyanın məqsəd və məramına xələl gətirmədən və onun digər Tərəflər arasında tam tətbiqinə xələl gətirmədən konkret məsələni idarə edən Cəmiyyətin və ya Avropa İttifaqı normalarının mövcud olduğu və konkret məsələyə tətbiq edildiyi qədər Cəmiyyətin və Avropa İttifaqının qaydalarını tətbiq edir.

Fəsil XII – Konvensiyaya düzəlişlər

Maddə 44 – Düzəlişlər

- 1 Tərəfin hazırkı Konvensiyaya düzəliş edilməsi ilə bağlı irəli sürdüyü istənilən təklif Avropa Şurasının Baş Katibinə təqdim edilir və onun tərəfindən isə, Avropa Şurasının üzv Dövlətlərinə, Konvensiyanın istənilən Tərəfinə, Avropa İttifaqına, və 45-ci maddənin 1-ci bəndinin müddəalarına uyğun olaraq hazırkı Konvensiyanı imzalamaq üçün dəvət edilmiş istənilən dövlətə və 46-cı maddənin 1-ci bəndinin müddəalarına uyğun olaraq hazırkı Konvensiyaya qoşulmaq üçün dəvət edilmiş istənilən Dövlətə paylanılır.
- 2 Tərəfin təklif etdiyi istənilən düzəliş Cinayət Problemləri üzrə Avropa Komitəsinə (CDPC) verilir və o, Nazirlər Komitəsinə həmin təklif edilən düzəliş barədə öz rəyini təqdim edir.
- 3 Nazirlər Komitəsi təklif edilən düzəlişi və CDPC-nin təqdim etdiyi rəyi nəzərdən keçirir və qeyri-üzv Dövlətlər - Tərəflərlə məsləhətləşmə apardıqdan sonra düzəlişi qəbul edə bilər.
- 4 Nazirlər Komitəsinin qəbul etdiyi istənilən düzəlişin mətni hazırkı maddənin 3-cü bəndinə uyğun olaraq qəbul edilməsi üçün Tərəflərə təqdim edilir.
- 5 Hazırkı maddənin 3-cü bəndinə uyğun olaraq qəbul edilən istənilən düzəliş bütün Tərəflərin Baş Katibi düzəlişi qəbul etmələri haqda məlumatlandırdıqları tarixdən bir ay müddəti başa çatdıqdan sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Fəsil XIII – Yekun müddəalar

Maddə 45 – İmza və hüquqi qüvvəyəminmə

- 1 Hazırkı Konvensiya Avropa Şurasının üzv Dövlətləri, onun işlənilib hazırlanmasında iştirak etmiş üzv olmayan Dövlətlərin, eləcə də Avropa İttifaqının imzalaması üçün açıqdır.
- 2 Hazırkı Konvensiya ratifikasiya, qəbul edilmə və ya təsdiq üçün açıqdır. Ratifikasiya, qəbul edilmə və ya təsdiq üçün sənədlər Avropa Şurasının Baş Katibinə saxlamaq üçün təqdim edilir.
- 3 Hazırkı Konvensiya Avropa Şurasının ən azı 3 üzvü daxil olmaqla 5 imzalayan tərəfin əvvəlki paragrafın müddəalarına uyğun olaraq Konvensiyanın müddəalarını qəbul etdikləri haqda razılıqlarını bildirdikləri tarixdən sonrakı üç ay müddəti başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.
- 4 1-ci paragrafda göstərilən istənilən Dövlətlə və ya sonradan Konvensiyanın müddəalarını qəbul etməyə razılıq vermiş Avropa İttifaqı ilə bağlı, Konvensiya ratifikasiya, qəbul etmə və ya təsdiq sənədi saxlamaq üçün təqdim edilən tarixdən sonrakı üç ay müddəti başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 46 – Konvensiyaya qoşulma

- 1 Hazırkı Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsi hazırkı Konvensiyanın Tərəfləri ilə məsləhətləşmə apardıqdan və onların yekdil razılıqlarını aldıqdan sonra Konvensiyanın işlənilib hazırlanmasında iştirak etməmiş Avropa Şurasının üzv olmayan Dövlətini Avropa Şurası Nizamnaməsinin 20.(d) maddəsində nəzərdə tutulan əksər səsçoxluğu ilə qəbul edilmiş qərar, və Nazirlər Komitəsi tərkibinə daxil olmaq səlahiyyətinə malik Müqavilə Dövlətlərinin nümayəndələrinin yekdil səsçoxluğu əsasında hazırkı Konvensiyaya qoşulmağa dəvət edə bilər.
- 2 Konvensiyaya qoşulan istənilən Dövlətlə bağlı, Konvensiya qoşulmaya dair sənədin Avropa Şurasının Baş Katibinə saxlanmaq üçün verildiyi tarixdən üç ay başa çatdıqdan sonra gələn ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 47 – Ərazi tətbiqetməsi

- 1 İstənilən Dövlət və ya Avropa Cəmiyyəti imzalanma və ya öz ratifikasiya, qəbuletmə, təsdiq və ya qoşulma sənədini saxlamaq üçün təqdim edən zaman hazırkı Konvensiyanın tətbiq edildiyi ərazi və ya əraziləri göstərə bilər.
- 2 Hər hansı tərəf istənilən sonrakı tarixdə Avropa Şurasının Baş Katibinə ünvanlanan bəyannamə göndərməklə hazırkı Konvensiyanın bəyannamədə göstərilən və Konvensiya adından beynəlxalq münasibətlərinə və öhdəlik həvalə edilməsinə məsuliyyət daşdığı digər əraziyə tətbiq edə bilər. Bu cür ərazi ilə bağlı Konvensiya Baş katib tərəfindən bu cür bəyannamə alındığı tarixdən üç ay müddəti bitdiyi tarixdən sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.
- 3 Yuxarıdakı iki paraqraf üzrə edilən bəyannamə və bu cür bəyannamədə göstərilən istənilən ərazi ilə bağlı məsələ Avropa Şurasının Baş Katibinə bildirişlə geri götürülə bilər. Bu cür gerigötürmə bildirişin Baş Katib tərəfindən alındığı tarixdən üç ay müddəti bitdikdən sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 48 – Qeyd-şərtlər

Dəqiq şəkildə müəyyən edilən qeyd-şərtlər istisna olmaqla hazırkı Konvensiyanın istənilən müddəası ilə bağlı heç bir qeyd-şərt edilə bilməz, . Hər hansı qeyd-şərt istənilən vaxt geri götürülə bilər.

Maddə 49 – İmtina

- 1 Hər hansı Tərəf istənilən vaxt Avropa Şurasının Baş Katibinin adına bildiriş ünvanlamaqla hazırkı Konvensiyadan imtina edə bilər.
- 2 Bu cür imtina bu cür bildirişin Baş Katib tərəfindən alınması gündündən üç ay müddəti bitdikdən sonrakı ayın birinci günü qüvvəyə minir.

Maddə 50 – Bildiriş

Avropa Şurasının Baş Katibi Avropa Şurasının üzv Dövlətlərinə, konvensiyanı imzalayan istənilən Dövlətə, istənilən Dövlətə, Avropa İttifaqına, 45-ci maddəyə uyğun olaraq hazırkı Konvensiyanı imzalamaq üçün dəvət edilmiş istənilən Dövlətə və 46-cı maddənin müddəalarına uyğun olaraq hazırkı Konvensiyaya qoşulmaq dəvəti almış istənilən Dövlətə aşağıdakılar barədə məlumat verir:

- a istənilən imza;
- b ratifikasiya, qəbul edilmə, təsdiq və ya qoşulma haqda istənilən sənədin saxlamaq üçün təhvil verilməsi;
- c 45 və 46-cı maddələrə uyğun olaraq hazırkı Müqavilənin qüvvəyə mindiyi istənilən tarix;
- d 44-cü maddəyə uyğun olaraq qəbul edilmiş istənilən düzəliş və bu cür düzəlişlərin qüvvəyə mindiyi tarix;
- e 48-ci maddə üzrə edilən istənilən şərtləndirmə;
- f 49-cu maddənin müddəalarına uyğun olaraq edilən istənilən imtina;
- g hazırkı Konvensiya ilə bağlı istənilən digər qanun, bildiriş və ya məlumat.

Yuxarıdakıların təsdiqi olaraq aşağıda imzalarını təqdim etmək kimi lazımi səlahiyyət verilmiş şəxslər hazırkı Konvensiyanı imzalamışlar.

Lanzarotədə, 25 oktyabr 2007-ci il tarixdə, ingilis və fransız dillərində tərtib edilmişdir, hər iki dildə olan mətn eyni hüquqi qüvvəyə malikdir, bir nüsxədə Avropa Şurasının arxivlərinə saxlanmaq üçün təqdim edilir. Avropa Şurasının Baş Katibi təsdiq edilmiş nüsxələri Avropa Şurasının hər bir üzv Dövlətinə, hazırkı Konvensiyanın işlənilib hazırlanmasında iştirak edən üzv olmayan Dövlətlərə, Avropa Cəmiyyətinə və hazırkı Konvensiyaya qoşulmaq üçün dəvət edilmiş istənilən Dövlətə təqdim edir.